

ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครอง  
ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550  
ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท  
ศาลเยาวชนและครอบครัว<sup>1</sup>

Issues in Enforcing the Victims of Domestic Violence  
Protection Act, B.E. 2550 among Officers in  
the Mediation and Dispute Conciliation Staff's Group  
of the Juvenile and Family Court

ณัฐพัชญ์ สมานทรัพย์, จิรวุฒิ ลิปิพนธ์

Natthaphat Samansap, Jirawut Lipipun

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์,

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

Email: faroh.inntra30@gmail.com,

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

Email: jirawut.lin@dpu.ac.th

รับบทความ (Received): 15 พ.ค. 2567

ปรับแก้ไข (Revised): 7 ก.ค. 2567

ตอบรับบทความ (Accepted): 11 ก.ค. 2567

---

<sup>1</sup>บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว”

## บทคัดย่อ

บทความนี้ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายและความสำคัญของกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทและผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนในศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยศึกษากฎหมายทั้งในและต่างประเทศซึ่งได้บัญญัติในเรื่องการไกล่เกลี่ยคดีอาญาผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย ภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อให้กระบวนการไกล่เกลี่ยและผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทดังกล่าวมีประสิทธิภาพและสามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างแท้จริง เนื่องจากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ยังคงมีอยู่ในประเทศไทย ได้แก่ ปัญหาการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวน้อยเกินไป แต่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงเพิ่มขึ้น ซึ่งมีความขัดแย้งกัน ปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ปัญหาการนำบุคคลที่ไม่มีความรู้และความสามารถเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และเมื่อได้ผลจากการไกล่เกลี่ยแล้วทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวตามมา โดยยังไม่ได้รับการจัดทำบทบัญญัติเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลช่วยปฏิบัติหน้าที่ในการสนับสนุนตุลาการในการกำกับ ดูแล ช่วยเหลือในมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว อันเป็นการสนับสนุนให้ข้อตกลงระงับความรุนแรงในครอบครัวที่ได้จากการไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยความสงบสุขและเรียบร้อย จากการศึกษาพบว่า บางมาตราในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ควรปรับปรุงเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา อันได้แก่ มาตรา 5 และมาตรา 6 ซึ่งไม่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึง

กระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยบังคับให้ประชาชนต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น มาตรา 15 ซึ่งไม่มีการส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัวในนัดแรก ทำให้คู่ความไม่มีโอกาสได้ยอมความกันเท่าที่ควร มาตรา 16 วรรคแรก ซึ่งเป็นการนำบุคคลอื่นที่ไม่มีความรู้มาปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยด้วย เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ ทำให้การไกล่เกลี่ยขาดประสิทธิภาพและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมาตรา 5 ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562 ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการไกล่เกลี่ย ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายที่ทำการศึกษายังคงมีปัญหาในกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่นำไปใช้ รวมไปถึงยังขาดประสิทธิภาพในมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว อันเป็นผลที่ได้จากการไกล่เกลี่ย จึงจำเป็นต้องหาแนวทางไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป

**คำสำคัญ:** พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550, พนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท, ศาลเยาวชนและครอบครัว

## Abstract

The article aims to study the Importance of Mediation Processes in Criminal Cases of Domestic Violence, Including Mediators and Dispute Conciliators, and Support Workers in the Juvenile and Family Court System According to the victims of domestic violence protection act, B.E. 2550. This study examines both domestic and international laws concerning the mediation of criminal cases involving domestic violence perpetrators and legal measures implemented post-enforcement of domestic violence laws in conjunction with court police officers. The aim

is to ensure that the mediation process and the work of mediators and dispute conciliators in such criminal cases are effective and capable of genuinely resolving conflicts. Due to the issues in enforcing the victims of domestic violence protection act, B.E. 2550 and the challenges faced by mediators and dispute conciliators in Thailand, several problems persist. These include the underreporting of domestic violence criminal cases to the Juvenile and Family Court despite the rising incidence of domestic violence, reflecting a paradox. Furthermore, there are issues with not referring domestic violence criminal cases to the mediation and conciliation process, involving individuals without the necessary knowledge and skills in the mediation process, and the legal issues that arise from post-mediation measures. Additionally, there is a lack of provisions for court police officers to assist in supporting judges in the supervision, oversight, and assistance of these legal measures. This support is crucial to ensure that the agreements to resolve domestic violence achieved through mediation are peaceful and orderly. From the study, it was found that the victims of domestic violence protection act, B.E. 2550 should be revised to promote and support the mediation process for criminal cases, including section 5 and 6 which do not allow the public to access justice in criminal cases of domestic violence as it mandates that complaints be filed only through officials, section 15 which does not mandate that domestic violence criminal cases be referred to the Juvenile and Family Court's mediation process at the first hearing, resulting in parties not having sufficient opportunities for conciliation, the first paragraph of Section 16, which allows individuals without the necessary knowledge, such as parents, guardians, or relatives of the parties, to participate in mediation, thereby reducing its effectiveness and consistency and section 5 of the Court Police Officer

Act B.E. 2562, which does not grant court police officers in the Juvenile and Family Court significant roles in supporting post-enforcement legal measures of the Domestic Violence Victim Protection Act, which are outcomes of mediation. The author believes that the laws studied still have issues in the mediation process for criminal cases and lack effectiveness in legal measures following the enforcement of such laws resulting from mediation. Therefore, it is necessary to find ways to amend and improve the laws and to seek appropriate legal measures.

**Keywords:** The Victims of Domestic Violence Protection Act, B.E. 2550, Mediators and Dispute Conciliators, the Juvenile and Family Court

## บทนำ

ปัญหาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมรวมไปถึงสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ปัญหาเหล่านี้ลุกลามไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แม้กระทั่งศาสนา จนเกิดขบวนการที่นำปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นโยงไปสู่การแบ่งแยกทางสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (อิศรัชาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2562) สถาบันครอบครัวของสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีเปลี่ยนแปลงไป เป้าหมายของการมีครอบครัวนั้น เพื่อเป็นการคงไว้ซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกและของสังคมในเชิงอุดมคติ แล้วครอบครัวเป็นผู้มอบความมั่นคง โครงสร้าง และความปลอดภัยให้แก่สมาชิก เพื่อที่สมาชิกได้เติบโตและมีส่วนร่วมในสังคม (Collins, Jordan & Coleman, 2010) แต่ในปัจจุบันครอบครัวมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวตามมาด้วย ทั้งระหว่างคู่สมรสด้วยกัน ระหว่างพ่อ แม่ กับลูก และระหว่างญาติพี่น้องกันเอง สำหรับเรื่องของความรุนแรงเป็นเรื่องที่แฝงตัวอยู่ในความคิดและจิตวิญญาณของบุคคล

ต่าง ๆ หลายคนแสดงความรู้แรงออกมาทั้งโดยไม่ตั้งใจและไม่เจตนา และทำไปโดยไม่รู้นั่นคือ ความรู้แรง (ทัศนีย์ แสงสุข, 2552) ในปัจจุบันนี้ ผู้คนในสังคมเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างแล้ว โดยการจัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อให้นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็นและพยายามค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้แรงขึ้นภายในครอบครัว รวมทั้งหาวิธีที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วย เนื่องจากการทำร้ายนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับ ตามปกติของศาล เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความกันอันเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ และลดปริมาณการศึกษาทุกศาสนา ทุกอาชีพ ทุกจังหวัด และทุกภาคของประเทศ (จิตติ วีระเวสส์, 2550) การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยถูกนำมาใช้เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้แก่ประชาชน นอกเหนือไปจากการพิจารณาในคดีอาญาคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล และเพื่อให้ข้อพิพาทสามารถระงับเสร็จสิ้นไป ด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็ได้นำกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยมาใช้เนื่องจากเป็นความผิดอาญาอันยอมความได้ จึงสามารถส่งคดีเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทกันได้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 15 แม้จะนำกระบวนการไกล่เกลี่ยมาช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายแล้ว แต่ผลการศึกษา พบว่า

1. มีการฟ้องคดีมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่น้อยเกินไป ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แม้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็น หรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ไม่มีบุคคลใดทำหน้าที่ดังกล่าวเพราะความเกรงกลัวและเข้าใจว่า เป็นปัญหาส่วนตัวของคนในครอบครัว และตามมาตรา 6 วางหลักบังคับให้ประชาชนต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น ประกอบกับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังคงไม่ประสงค์จะดำเนินคดี ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือ หรือจัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือเป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ ทำให้ปัญหาความรู้แรงในครอบครัวยังคงเกิดขึ้น

2. ปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กฎหมายวางหลักว่า ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน แต่ไม่มีการส่งคดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากข้อบกพร่องของการทำหน้าที่ของศาลที่ไม่เห็นความสำคัญของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทนี้ มุ่งเน้นเพียงแค่ว่าผู้กระทำความผิดได้รับโทษทางอาญานั่น ทำให้คู่ความเสียโอกาสในการเจรจาไกล่เกลี่ยและการระงับข้อพิพาท

3. ปัญหาการนำบุคคลอื่นเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ย ในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 16 วางหลักไว้ว่า ศาลอาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ทำให้บุคคลอื่นที่มาจากสถานะที่แตกต่างกัน ไม่มีความรู้ และไม่ได้ผ่านการอบรมทางด้านกฎหมายครอบครัวเหมือนกับ ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวมาปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยร่วมกัน จึงทำให้เกิดความสับสน การดำเนินการไกล่เกลี่ยไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและไม่เกิดผลสำเร็จ

4. เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จแล้ว บุคคลดังกล่าวก็จะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือศาลอาจกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในระหว่างนี้ จึงยังไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่กำกับดูแลคู่ความที่อยู่ในระหว่างการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือประเมินความสัมพันธ์รวมไปถึงการติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาล ในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือออกคำสั่งใด ๆ และในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปหรือมีทิศทางอย่างไร ซึ่งควรให้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลอันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คู่ความที่มีต่อกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา

ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ร่วมกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งเป็นการเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และช่วยเหลือผู้เสียหาย สร้างสัมพันธอันดี ลดความขัดแย้ง และเกิดความเสียหายภายในครอบครัวน้อยที่สุด

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและปัญหากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งปัญหาผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
3. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย ภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมาย รวมทั้งกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาให้สามารถคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้เขียนมุ่งเน้นการศึกษาปัญหาของกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงปัญหาของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท และผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนในศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 อันได้แก่ ปัญหาการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวน้อยเกินไป แต่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงเพิ่มขึ้น ปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ปัญหาการนำบุคคลที่ไม่มีความรู้และความสามารถเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้เขียนจะศึกษาว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการบัญญัติ มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 15 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งทำให้การไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวไม่มีประสิทธิภาพอย่างไร ควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ และควรหาวิธีการในการกำหนดผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้เหมาะสม ทั้งการนำเจ้าพนักงานตำรวจศาลมาช่วยปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนตุลาการในคดีประเภทนี้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม โดยเป็นการส่งเสริมให้กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวสามารถระงับข้อพิพาทได้จริง และทำให้ความรุนแรงในครอบครัวลดลง ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ศึกษาค้นคว้าจากบทความวิจัยและกฎหมาย ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

## วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลจากตำรา หนังสือวิชาการ บทความ เอกสารและวารสารกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความ

รุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประណม  
ข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว อีกทั้งวิธีการใกล้เคียงคดีอาญาและมาตรการทาง  
กฎหมาย รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศ อันได้แก่  
ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าวิธีการใกล้เคียง  
คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว และอำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจ  
ศาลในการสนับสนุนตุลาการและช่วยเหลือประชาชนในคดีดังกล่าวของแต่ละประเทศ  
เป็นอย่างไร วิธีการใกล้เคียงคดีอาญาและอำนาจหน้าที่ใดที่เหมาะสม เพื่อเสนอแนะ  
แนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในการลดความรุนแรงในครอบครัว และสร้างสัมพันธ  
อันดีภายในครอบครัวต่อไป

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง  
กับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง  
ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ได้ทราบถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและปัญหากระบวนการใกล้เคียง  
ข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งปัญหาผู้ปฏิบัติงาน  
ในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประណมข้อพิพาท ตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง  
ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
3. ได้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย ภายหลัง  
การบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล  
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และ  
พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562
4. ได้แนวทางการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมาย รวมทั้งกระบวนการใกล้เคียง  
คดีอาญาให้สามารถคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยได้  
อย่างมีประสิทธิภาพ

## ผลการวิจัย

1. มีการฟ้องร้องคดีมายังศาลเยาวชนและครอบครัวกลางน้อยมาก แต่ในปัจจุบันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวก็ยังคงเกิดขึ้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 กำหนดให้การกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ถือเป็นการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นคดีอาญาประเภทความผิดอันยอมความได้ และตามมาตรา 5 กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ จึงเกิดปัญหาว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเกรงกลัวที่จะร้องทุกข์กล่าวโทษ เพื่อดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ อีกทั้งผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็ไม่อยากยุ่งเกี่ยวหรือเข้ามาช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และตามมาตรา 6 วางหลักให้ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ แต่ปัญหาก็คือเกิดขึ้นอีกเนื่องจากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังคงไม่ประสงค์จะดำเนินคดี ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถช่วยเหลือหรือจัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือเป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

2. ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 15 กฎหมายกำหนดว่า ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ กฎหมายจึงมีเจตนารมณ์ในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันเป็นสำคัญมากกว่าจะชี้นำมาลงโทษทางอาญา แต่ในความเป็นจริงศาลจะใช้วิธีการพิจารณาคดีอาญาในห้องพิจารณาคดีและพิพากษาลงโทษทางอาญา หรือกำหนดมาตรการบังคับ

กับผู้กระทำความรุนแรงไปเลย โดยไม่มีการส่งคดีเข้าสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท สาเหตุจากวิธีพิจารณาของศาลเองยังไม่มีความเข้าใจในกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทดังกล่าวได้นัก อีกทั้งคู่ความก็ยังไม่เข้าใจกระบวนการไกล่เกลี่ย กลัวการเผชิญหน้า และมองว่าเป็นการเสียเวลาเพราะต้องการให้ผู้กระทำความรุนแรงได้รับโทษทางอาญาให้เร็วที่สุด ทำให้ไม่มีการส่งคดีมาสู่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทหรือส่งคดีมาเป็นจำนวนที่น้อยมาก ทั้งที่ส่วนไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทมีผู้ประนีประนอม ซึ่งได้ผ่านการอบรมและมีหน้าที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยในคดีครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 148 พร้อมทั้งจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและให้ความช่วยเหลือแก่คู่ความ

3. ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 16 กำหนดไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน และอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้ จึงทำให้เกิดปัญหาว่า บุคคลอื่นใดนอกเหนือจากผู้ประนีประนอมที่เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาคดีมาจากสถานะที่แตกต่างกัน ไม่ได้ผ่านการอบรมทางด้านกฎหมายครอบครัว จึงเป็นการยากที่จะช่วยเหลือให้คู่ความได้ยอมความกัน ซึ่งผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวของศาลเยาวชนและครอบครัว จำต้องเป็นบุคคลที่ผ่านวิชาการอบรมเฉพาะด้านในคดีครอบครัว อันเป็นการอบรมและฝึกปฏิบัติซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาวิชาที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างน้อย ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพินัยกรรม หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554 ผู้ประนีประนอมทั่วไป จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ย ทั้งในคดีครอบครัวและคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวได้ ซึ่งจากประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่า การไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวจะประสบผลสำเร็จได้ เกิดจากการที่

ศาลตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวทำหน้าที่ไกลเกลี่ยเท่านั้น และผู้ที่อยู่ในกระบวนการไกลเกลี่ยคดีครอบครัวได้จะต้องเป็นคู่ความในคดี กล่าวคือ โจทก์ หนายโจทก์ จำเลย และหนายจำเลย ซึ่งหากเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ ศาลและผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวจะไม่อนุญาตให้เข้ามาช่วยเหลือในกระบวนการไกลเกลี่ย อย่างไรก็ตาม หากคู่ความทั้งสองฝ่ายร้องขอให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลอื่นใดเข้าร่วมกระบวนการไกลเกลี่ยก็ย่อมทำได้ แต่บุคคลเหล่านี้แทบจะไม่มีบทบาทใด ๆ ในการไกลเกลี่ย และหลายครั้งที่การไกลเกลี่ยไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลอื่นใดเข้ามาทำให้คู่ความเกิดความสับสนและไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้เท่าที่ควร ดังนั้น การที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคล หรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกลเกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

4. มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12 กำหนดให้พยายามบังคับใช้มาตรการที่ระงับความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่ากระบวนการพิจารณาของศาลจะอยู่ในขั้นตอนใด หรือก่อนมีคำพิพากษา หรือพิพากษาไปแล้วก็ตาม โดยกรณีศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิด ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างสภาพคล่องที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่ผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกลเกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวก็จะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้น หรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อศาล และเมื่อศาลเห็นว่า สัญญาประนีประนอมยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็ให้ศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น แต่ในบางครั้งศาลอาจรอการลงโทษทางอาญา เพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายไปทดลองปฏิบัติสร้างสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวตามมาตรา 11 จึงเกิดปัญหาว่า ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานรองรับคอยช่วยเหลือ กำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายที่ชัดเจน และมาตรการทางกฎหมาย

ภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวก็มีใช้ลักษณะการบังคับคดีตามกฎหมาย แต่เป็นคำสั่งและข้อปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ระบุไว้ในคำสั่งศาลหรือสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น แม้จะมีหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือในคดีความรุนแรงในครอบครัว อันได้แก่ ตำรวจ อัยการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ก็ไม่มีหน้าที่ในการคอยกำกับดูแลคู่ความที่อยู่ในระหว่างการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือประเมินความสัมพันธ์ รวมไปถึงการติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือออกคำสั่งใด ๆ และในกรณีที่เกิดเหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปหรือมีทิศทางอย่างไร

## อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวและมาตรการภายหลังการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ระหว่างของประเทศไทยกับกฎหมายและการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Offences & Order of Protection) ของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ในสังคมชาวอเมริกันแต่ดั้งเดิมนั้น ครอบครัวจะมีขนาดใหญ่ ซึ่งเวลส์และกูบาร์ได้อธิบายวงจรชีวิตครอบครัวของชาวอเมริกันออกเป็น 2 รูปแบบ คือ วงจรชีวิตครอบครัวแบบดั้งเดิม และวงจรชีวิตครอบครัวแบบสมัยใหม่ (Well & Gubar, 1996) วงจรชีวิตครอบครัวของชาวอเมริกันมีความหลากหลายและมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์ทางสังคม จึงก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเช่นกัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์กได้มีความพยายามที่จะยุติความรุนแรง จึงกำหนดขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวไว้ใน New York Family Act 1962 โดยอนุญาตให้คู่สมรสที่ถูกอีกฝ่ายกระทำความรุนแรงสามารถเลือกที่จะดำเนินการในศาลครอบครัวได้ 2 ประการ ได้แก่ ยื่นคำขอ

ประนอมข้อพิพาท (Conciliation Procedures) ที่ศาลครอบครัว หรือยื่นคำร้องต่อศาล (File a Court Petition) โดยศาลครอบครัวและศาลอาญามีอำนาจร่วมกัน (The Fund for Modern Courts, 2024) ซึ่งมีได้กล่าวถึงว่า ต้องเริ่มจากการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตั้งเช่นของประเทศไทย สำหรับประเทศอังกฤษในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2514 ถึง พ.ศ. 2545 พบว่า ค่าเฉลี่ยของสมาชิกในครอบครัวของอังกฤษลดน้อยลง จาก 3.1 คนต่อครอบครัว ลดลงเหลือเพียง 2.4 คน ต่อครอบครัว และลักษณะครอบครัวของอังกฤษมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยคนโสดมีมากขึ้นและมีการหย่าร้างมากขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนหน้านี้ ซึ่งแตกต่างจากเมื่อก่อนที่การหย่าร้างในสังคมอังกฤษจะเกิดขึ้นได้อย่างยากยิ่ง จึงทำให้มีครอบครัวที่ประกอบไปด้วยพ่อแม่ที่อาศัยอยู่กับลูกเพียงไม่เกินสองคนมากยิ่งขึ้น และมีนักวิจัยรายงานไว้ว่า รูปแบบนี้มีโอกาสเพิ่มขึ้นในอนาคตเช่นกัน (Barrow, 2014) จึงก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามมาประเทศอังกฤษ จึงได้บัญญัติกฎหมายมาแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั่นคือ พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) โดยประเทศอังกฤษจะกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ต้องยื่นคำร้องขอคุ้มครองจากความรุนแรงในครอบครัวต่อศาลครอบครัว หรือศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ ซึ่งมีได้กล่าวถึงว่า ต้องเริ่มจากการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตั้งเช่น ของประเทศไทยเช่นกัน ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5 กำหนดว่า ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมักเกรงกลัวที่จะร้องทุกข์กล่าวโทษ แต่ยังคงต้องการความช่วยเหลืออยู่ และผู้ที่พบเห็นหรือทราบเหตุการณ์ก็ไม่อยากยุ่งเกี่ยว เพราะคิดว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว และตามมาตรา 6 กำหนดว่า หากผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงประสงค์จะดำเนินคดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่หากผู้ถูกระทำไม่สามารถร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องทุกข์แทนได้ หากผู้ถูกระทำไม่ต้องการดำเนินคดี พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือหรือจัดให้ร้องทุกข์ตามกฎหมายหรือร้องทุกข์แทนได้ ส่งผลให้การ

ฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวน้อยมาก และมีแนวโน้มจะลดลงไปเรื่อย ๆ อย่างไม่สิ้นสุด ถ้าจะกล่าวได้ว่า คดีอาญาประเภทดังกล่าวนี้ แสดงว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในสังคมไทยลดลงแล้ว จึงรับฟังได้ไม่ถนัดนัก เพราะทุกวันนี้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวยังเกิดขึ้นปรากฏตามรายงานความรุนแรงในครอบครัว เปรียบเทียบรายไตรมาส (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565) ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งพบว่า ความรุนแรงในครอบครัว ตามรายปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2564 รวมจำนวนทั้งสิ้น 6,960 ราย โดยในไตรมาสที่ 2 มีความรุนแรงในครอบครัว สูงสุด จำนวน 1,877 ราย รองลงมา คือ ไตรมาสที่ 3 มีความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 1,776 ราย และในช่วง 4 ปีที่ผ่านมาพบว่า ไตรมาสที่ 2 ในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีจำนวนความรุนแรงในครอบครัวสูงสุด 638 ราย ดังนั้น ในปัจจุบันไตรมาสที่ 1 ปีงบประมาณ 2565 พบว่า ในช่วงไตรมาสที่ 1 มีจำนวนความรุนแรงในครอบครัวสูงขึ้นถึง 667 ราย หากเปรียบเทียบในช่วงไตรมาสที่ 1 ของ 5 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2565) พบว่า ความรุนแรงในครอบครัว ปี 2565 สูงสุด เท่ากับ 29% รองลงมา คือ ปี 2564 เท่ากับ 22% (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2567) จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเกรงกลัวและไม่กล้าไปแจ้งความร้องทุกข์ ฟ้องร้องคดีต่อศาล อีกทั้ง หากผู้ถูกระทำไม่ต้องการดำเนินคดี พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือหรือจัดให้ร้องทุกข์ ตามกฎหมายหรือร้องทุกข์แทนได้ จึงเห็นควรปรับปรุงกฎหมายโดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 และมาตรา 6 ให้ประชาชนได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้เร็วที่สุด โดยมีต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้หรือใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เช่น การยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Conciliation Procedures) หรือคำร้องต่อศาล (File a Court Petition) อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. มลรัฐนิวยอร์กให้ความสำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย หรือการประนีประนอมข้อพิพาทด้วยวิธีการยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ในกรณีคู่สมรสที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต่อศาลครอบครัว การยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) จะสามารถทำได้ตาม The New York Family Court Act 1962 โดยยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Order of Protection) ที่ศาลครอบครัว

(Family Court) หรือศาลแพ่งพลต (Integrated Domestic Violence Court) สำหรับการไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือทางกฎหมายในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัวตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) การไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถเข้าร่วมได้ด้วยความสมัครใจ สามารถทำได้ทั้งในและนอกศาล โดยในศาลคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสามารถขอเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยได้ เมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) นอกจากนี้ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ได้วางหลักของการไกล่เกลี่ยไว้ว่า การให้บริการไกล่เกลี่ยและการเข้าถึงกระบวนการไกล่เกลี่ยทางกฎหมายของประเทศไทย จะมีคณะกรรมการ (Board) พิจารณาความเหมาะสมและจัดหาการไกล่เกลี่ยภายใต้พระราชบัญญัตินี้ได้ ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กฎหมายวางหลักไว้ว่า ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน แต่ในทางปฏิบัติศาลจะใช้วิธีการพิจารณาคดีอาญาในห้องพิจารณาคดีและพิพากษาลงโทษทางอาญา หรือกำหนดมาตรการบังคับกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยตรง โดยไม่มีการส่งคดีเข้าสู่การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท เพื่อให้ผู้ประนีประนอม ซึ่งได้ผ่านการอบรมและมีหน้าที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยในคดีครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 148 ทำหน้าที่ช่วยเหลือและไกล่เกลี่ย จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่มีแนวทางการปฏิบัติแตกต่างกัน ประกอบกับเป็นความประสงค์ของคู่ความเองที่ไม่ต้องการไกล่เกลี่ย โดยไม่มีความเข้าใจกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา และศาลก็ไม่ได้ให้ความรู้และอธิบายประโยชน์ รวมทั้งข้อดีของการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญา จึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และแม้กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่เกิดจากความสมัครใจของคู่กรณี แต่หลายครั้งที่กระบวนการไกล่เกลี่ยเริ่มจากคู่กรณีไม่ประสงค์ไกล่เกลี่ย แต่สุดท้ายก็ประสบ

ความสำเร็จ ดังนั้น ประเทศไทยควรแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 15 ให้ส่งคดีอาญาประเภท คดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในนัดพิจารณาครั้งแรก

3. การไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐนิวยอร์ก ปรากฏว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยตาม The New York Family Court Act 1962 (The Office of Court Administration, 1996-2024) ไม่ได้ระบุ โดยตรงว่า จำต้องเป็นผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวและมีการใช้ผู้ไกล่เกลี่ยอย่าง กว้างขวาง แต่ก็ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองทั้งการรับรองจากศาลครอบครัว ศาลเยาวชน ศาลอาญา ศาลแพ่ง รวมทั้งองค์กรไกล่เกลี่ยซึ่งมีผู้ไกล่เกลี่ยที่มี ประสบการณ์และได้รับการฝึกอบรมทำการปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยในคดีอาญาประเภท คดีความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการไกล่เกลี่ยคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว ของประเทศอังกฤษผู้ไกล่เกลี่ยที่ศาลจัดหาให้ตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) ของประเทศอังกฤษ ก็ต้องเป็นบุคคลที่ผ่านการ รับรอง และมีประสบการณ์การทำงานด้านกฎหมายครอบครัว ด้านการไกล่เกลี่ย ประสบการณ์การทำงานกับบุคคลและครอบครัว และตามมาตรา 26 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) อันเป็น บุคคลที่คณะกรรมการทำสัญญาให้การไกล่เกลี่ย โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องได้รับการ ฝึกอบรมที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และต้องผ่านการพิจารณาและ การดำเนินการของคณะกรรมการ (Board) ในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติ คຸ່ມครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 16 วางหลักไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจตั้ง ผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติ ของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้คำปรึกษา หรือ ช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกัน และอาจมอบหมายให้นักสังคม สงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ ยอมความกันได้ จึงทำให้เกิดปัญหาว่า บุคคลอื่นใดนอกเหนือจากผู้ประนีประนอมที่ เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว มาจากสถานะที่ แตกต่างกัน ไม่ได้ผ่านการอบรมทางด้านกฎหมายครอบครัว การไกล่เกลี่ยในคดีอาญา และเป็นธรรมดาหากจะมาเข้าร่วมไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท บางครั้งผู้ทำหน้าที่

ไกล่เกลี่ยเองอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยไปคนละทิศทาง ส่งผลให้คู่ความสับสน และเป็นการยากที่จะช่วยเหลือให้คู่ความได้ยอมความกัน ประกอบกับจากประสบการณ์การปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่า การไกล่เกลี่ยคดีความรุนแรงในครอบครัวจะประสบผลสำเร็จได้ เมื่อศาลตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเท่านั้น ผู้ที่เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยต้องเป็นคู่ความในคดี ได้แก่ โจทก์ ทนายโจทก์ จำเลย และทนายจำเลย โดยศาลและผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวไม่อนุญาตให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลอื่นเข้ามาช่วยเหลือในกระบวนการไกล่เกลี่ย ยกเว้นในกรณีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายร้องขอ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักไม่มีบทบาทสำคัญในการไกล่เกลี่ย และหลายครั้งการไกล่เกลี่ยไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือญาติทำให้คู่ความเกิดความสับสนและไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า การที่กฎหมายบัญญัติให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ หรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเข้ามาให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ย ทำให้ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์จริง ประกอบกับกฎหมายของต่างประเทศก็ไม่มีบัญญัติให้บุคคลอื่นใดนอกเหนือจากผู้ประนีประนอมหรือผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการแต่งตั้งมาเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยคดีอาญาได้ ดังนั้น ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 16 ให้คงเหลือเฉพาะบุคคลที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้อย่างเหมาะสม และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น นั่นคือ ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยพื้นความรู้ หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากทะเบียนผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว พ.ศ. 2554

4. มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์ก ตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 การออกคำสั่งของศาลให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยปฏิบัติตามให้เป็นไปตามมาตรา 841 และมาตรา 842 แห่งพระราชบัญญัติศาลครอบครัว หรือ New York Family Court Act 1962 ดังเช่น คำสั่งให้ออกห่างจากบ้าน โรงเรียน สถานที่ประกอบธุรกิจ หรือสถานที่ทำงานของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง บิดามารดา หรือเด็ก หรือให้ห่างจากสถานที่อื่นใดตามที่ศาลกำหนด คำสั่งให้ละเว้นการ

กระทำหรือดเว้นการกระทำ อันอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขอนามัย ความปลอดภัย หรือสวัสดิภาพของเด็กโดยปราศจากเหตุอันควร เป็นต้น อีกทั้งยังมีบุคคลผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการพิจารณาคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ศาล ซึ่งปรากฏชัดในรัฐบาลระดับมลรัฐ (State Government) โดยจะมีบางรัฐ กำหนดให้ “Bailiff” ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาล (The Fund for Modern Courts, 2024) และทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลทั้งการรักษา ความปลอดภัย สนับสนุนกระบวนการพิจารณา การควบคุมตัวจำเลยมาศาล และการ เดินทางหมาย สำหรับประเทศอังกฤษได้บัญญัติ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 (DVCA) เพิ่มเติมเข้าไปใน Part 1 การคุ้มครองเหยื่อการ ทารุณกรรมในครอบครัว ในพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (Family Law Act 1996) มีการออกคำสั่งห้ามก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นความรุนแรงใน ครอบครัว ได้แก่ คำสั่งห้ามการทารุณกรรม (Non-Molestation Orders) และคำสั่ง ห้ามเข้าใกล้ (Occupation Orders) และให้เป็นความผิดอาญาตามมาตรา 42A ซึ่งวางหลักไว้ว่า หากบุคคลใดเป็นผู้ฝ่าฝืน “คำสั่งห้ามการทารุณกรรม” (Non-molestation Order) ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและกำหนดบทลงโทษ สำหรับผู้ฝ่าฝืน “คำสั่งห้ามการทารุณกรรม” (Non-molestation Order) ให้ต้องโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 42A และในส่วนเจ้าพนักงาน ตำรวจศาลของประเทศอังกฤษตามพระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) ถือว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล (Court Security Officers) ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติศาล 2003 (Courts Act 2003) และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว โดยสามารถใช้อำนาจเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติม ให้เป็นไปตามมาตรการต่าง ๆ ที่ศาลเป็นผู้กำหนด ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12 กำหนด มาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวในการ ระวังความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่ากระบวนการพิจารณาของศาลจะอยู่ในขั้นตอนใด หรือก่อนมีคำพิพากษา หรือพิพากษาไปแล้วก็ตาม โดยกรณีศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความ รุนแรงในครอบครัวมีความผิด ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วย

เสริมสร้างสภาพคล่องที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิด ได้แก่ ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฟื้นฟูบำบัดรักษา เพื่อช่วยในการปรับตัวและเปลี่ยนทางพฤติกรรม ศาลสามารถกำหนดการคุมความประพฤติ เพื่อติดตามและควบคุมพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อคู่ความ ศาลอาจมีคำสั่งเพื่อการจัดให้มีมาตรการบรรเทาทุกข์เพื่อลดความเดือดร้อนและสนับสนุนให้คู่ความสามารถกลับไปสู่สภาพปกติ ศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสาธารณะ เพื่อช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและการเข้าสังคม หรือศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดละเว้นการกระทำที่เป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีกรณีตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นกรณีที่ผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวก็จะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้น และเมื่อศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็ให้ศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น แต่ในบางครั้งศาลอาจรอการลงโทษทางอาญา เพื่อให้คู่ความทั้งสองฝ่ายไปทดลองปฏิบัติสร้างสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวตาม มาตรา 11 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ในระหว่างการพิจารณาคดีให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตาม มาตรา 10 หรือออกคำสั่งใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควร และในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใด ๆ รวมทั้ง กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ และได้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยมีข้อความในข้อสัญญากำหนดว่า “จำเลยจะไม่ทำร้ายร่างกายโจทก์อีกและจะกลับไปอยู่ร่วมกันโดยทดลองปฏิบัติเป็นระยะเวลา 1 เดือน” อันเป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลและเป็นการทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ซึ่งศาลยังรอฟังผลการปฏิบัติเป็น

ระยะ ๆ เพื่อเสริมสร้างสภาพคล่องที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว และส่งเสริมช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกัน และปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร อันเป็นผลดีกว่าการได้รับโทษทางอาญาตามมาตรา 4 แต่ยังคงขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่ชัดเจน และมีความรับผิดชอบในการกำกับดูแลให้เห็นถึงการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเหมาะสม ทั้งมาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้มีลักษณะเป็นการตั้งคึดตามกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการออกคำสั่งและดำเนินการตามข้อบังคับเป็นอย่างหนึ่งที่จะระบุไว้ในคำสั่งของศาลหรือในสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐบางแห่งจะมีอำนาจในการช่วยเหลือในคดีความรุนแรงในครอบครัว เช่น ตำรวจ อัยการ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ไม่มีหน้าที่กำกับดูแลคู่ความที่เป็นผู้ที่กำลังทดลองปฏิบัติ ตามสัญญาประนีประนอมยอมความหรือประเมินความสัมพันธ์ รวมทั้ง การติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือออกคำสั่งอื่น ๆ ที่จำเป็นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหรือเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า ประเทศไทยยังขาดเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่เฉพาะมาช่วยปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนตุลาการในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะในระหว่างการกำหนดมาตรการทางกฎหมายความรุนแรงในครอบครัวหรือการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ดังนั้น ปัญหานี้ยังต้องการการแก้ไขเพิ่มเติมในการเสริมสร้างเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เหมาะสมและกลไกที่ชัดเจน เพื่อให้มั่นใจว่า ผลจากการไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพ จนนำไปสู่การออกมาตรการทางกฎหมายจะถูกบังคับใช้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในการช่วยเหลือผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำในครอบครัวให้ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมและทันทั่วถึง จะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของต่างประเทศไม่ได้มีเพียงรักษาความปลอดภัยศาล แต่ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนกระบวนการพิจารณาของศาลในคดีที่มีการคุ้มครอง และป้องกันผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในครอบครัว อันเป็นลักษณะการสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ ของศาล เพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันการเกิดความรุนแรงเพิ่มเติมได้ ประเทศไทย จึงควรต้องจัดหาบุคลากรของศาลยุติธรรมที่มีความสะดวกต่อการประสานงาน รวดเร็วต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีความรู้ความสามารถ

มีศักยภาพทั้งด้านวิชาการและทักษะการยับยั้งความรุนแรง ความขัดแย้งต่าง ๆ และสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงพร้อมปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนกระบวนการยุติธรรมของศาลตลอดเวลา ซึ่งบุคลากรของศาลยุติธรรมที่มีคุณสมบัติตรงต่อความต้องการในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว คือ เจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทยเฉพาะที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัว โดยเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 เพิ่มเติมจากหน้าที่ในปัจจุบัน กล่าวคือ หน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล รักษาความปลอดภัยแก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ททรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม เป็นต้น

## ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว ร่วมกับการศึกษาความหมายแนวความคิด ทฤษฎี และรูปแบบในการใกล้เคียงคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งกฎหมายและการใกล้เคียงคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Offences & Order of Protection) ของต่างประเทศแล้ว จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศไทยในคดีอาญาความรุนแรงในครอบครัว ดังต่อไปนี้

1. ควรแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวโดยมีต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพิ่มเติมมาตรา 5/1 เป็น “มาตรา 5/1 ในกรณีเร่งด่วนหรืออาจเป็นอันตรายต่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถเลือกยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Conciliation Procedures) หรือคำร้องต่อศาล (File a Court Petition) อย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ โดยให้เจ้าหน้าที่ประจำส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์และส่วนใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาทในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการยื่นคำขอหรือคำร้องดังกล่าวต่อศาล รวมทั้งการให้คำปรึกษาต่าง ๆ เพื่อให้คดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาได้เลย

1.2 ควรเพิ่มเติมข้อความ มาตรา 6 วรรคสอง เป็น “ไม่ว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีหรือไม่ ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้”

2. ควรแก้ไขปัญหาการไม่ส่งคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็น “เมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวในการพิจารณาคดีนัดแรกให้ศาลส่งสำนวนเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทเสียก่อน และให้รอฟังผลการไกล่เกลี่ยเพื่อพิจารณาคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวอย่างเหมาะสมต่อไป เพื่อสนับสนุนให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ”

3. ควรแก้ไขปัญหานำบุคคลอื่นเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 16 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็น “เพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี ให้แต่งตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวและอาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้”

4. ควรแก้ไขปัญหาคำพิพากษาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย ภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยเพิ่มอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพิ่มเติมมาตรา 5/1 เป็น “เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจและหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้แก่ (1) มีอำนาจสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัว (2) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลดำเนินการตรวจสอบ และจัดทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด เพื่อให้ศาลพิจารณา และให้รวบรวมจัดเก็บสถิติเพื่อนำไปพัฒนากฎหมายความรุนแรงในครอบครัว หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลตรวจสอบพบว่า มีเหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ให้เร่งรายงานต่อศาลโดยเร็ว เพื่อให้ศาลพิจารณาต่อไป (3) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาล ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยให้กำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามคำสั่งศาลและทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด เพื่อให้ศาลพิจารณาและให้รวบรวมจัดเก็บสถิติเพื่อนำไปพัฒนากฎหมายความรุนแรงในครอบครัวต่อไป และ (4) ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการกำกับ ดูแล และติดตามผลการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้วให้จัดทำรายงานเจ้าหน้าที่รายงานการตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่ความให้ศาลทราบก่อนนัดพิจารณาคดีครั้งต่อไป เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เห็นควรให้ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย นำหลักกฎหมายของทั้งประเทศอังกฤษตามกฎหมายส่วนที่ 4 ของบทที่ 27 ว่าด้วยครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัว (Family Homes and Domestic Violence) มาตรา 30-63 และประเทศเยอรมันตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศเยอรมันไปปรับใช้ หากจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายภายหลังการบังคับใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวในเรื่องสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัย และการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัยของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ศาลจำเป็นต้องพิจารณาโดยใช้หลักการว่า ผู้ใดก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นไม่ควรได้รับสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยและจำต้องออกไปจากบริเวณที่พักอาศัยของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายเป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อลดความรุนแรงภายในครอบครัว

## องค์ความรู้ใหม่และการนำไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มพนักงานไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ศาลเยาวชนและครอบครัว ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการไกล่เกลี่ยคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นวิธีการระงับความรุนแรงในครอบครัวได้เพิ่มขึ้น ดังนี้

1. การฟ้องคดีความรุนแรงในครอบครัวในต่างประเทศ มิจำเป็นต้องผ่านการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน และไม่จำเป็นต้องเป็นกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีเท่านั้น แต่อนุญาตให้ผู้สมรสที่ถูกอีกฝ่ายกระทำความรุนแรงสามารถเลือกที่จะดำเนินการในศาลครอบครัวได้ 2 ประการ คือ ยื่นคำขอประนอมข้อพิพาท (Conciliation Procedures) หรือยื่นคำร้องต่อศาล (File a Court Petition) ซึ่งหากประเทศไทยมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในมาตรา 5 และมาตรา 6 โดยเพิ่มช่องทางให้ผู้ได้รับความรุนแรงในครอบครัวสามารถเลือกดำเนินการในศาลเยาวชนและครอบครัว โดยยื่นคำขอประนอมข้อพิพาทหรือยื่นคำร้องต่อศาล โดยมีต้องผ่านการ

ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนและไม่ต้องพิจารณาเลยว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีหรือไม่ จะเป็นการนำองค์ความรู้ใหม่ในการฟ้องคดีความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย ให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว

2. การใกล้เคียงคดีความรุนแรงในครอบครัวของต่างประเทศ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือทางกฎหมายในการใกล้เคียงคดีความรุนแรงในครอบครัวประเทศไทยจึงควรนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งควรส่งเสริมให้มีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการใกล้เคียงคดีอาญา โดยให้คู่ความได้เจรจาไกล่เกลี่ยในนัดพิจารณาครั้งแรก ประเทศไทยจึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในมาตรา 15 ให้ศาลส่งสำนวนเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทในการพิจารณาคดีนัดแรกเสียก่อน และให้รอฟังผลการไกล่เกลี่ยเพื่อพิจารณาหาแนวทางการยุติข้อพิพาทและระงับความรุนแรงในครอบครัวอย่างเหมาะสมต่อไป

3. หลักการใกล้เคียงคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวที่ดีของต่างประเทศ จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองจากศาลครอบครัว ศาลเยาวชน ศาลอาญา ศาลแพ่ง องค์การไกล่เกลี่ยที่มีผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์หรือผ่านการพิจารณาและการดำเนินการของคณะกรรมการ ทั้งต้องได้รับการฝึกอบรมทำการปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยในคดีอาญาประเภทคดีความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น ประเทศไทยจึงควรนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งควรบัญญัติกฎหมายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริง โดยควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ในมาตรา 16 วรรคแรก ให้มีเพียงผู้ปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยที่ผ่านการอบรมกฎหมายครอบครัว กฎหมายความรุนแรงในครอบครัว และได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

4. ภายหลังการไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่เป็นผลสำเร็จ และอยู่ระหว่างการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว การติดตามประเมินผลหรือการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ควรมีเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ

ซึ่งคอยปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว สำหรับในต่างประเทศจะมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของศาลในศาลครอบครัว ช่วยสนับสนุนและปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดเพื่อควบคุมสถานการณ์และป้องกันความเสี่ยงที่ผู้เสียหายอาจเผชิญหลังจากเกิดเหตุความรุนแรงภายในครอบครัว ประเทศไทยจึงควรนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวเช่นเดียวกัน

5. กรณีคดีความรุนแรงในครอบครัวที่มีปัญหาว่า ระหว่างบุคคลผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวกับบุคคลผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว บุคคลใดจะเป็นผู้มีสิทธิครอบครองบ้านเพื่ออยู่อาศัยต่อไป อันเป็นกรณีที่ไม่สามารถกลับมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวได้อีก ปัญหาเช่นว่านี้ ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติไว้ แต่กฎหมายของต่างประเทศได้บัญญัติและวางหลักการให้ศาลพิจารณาจากผู้ใดก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นไม่ควรได้รับสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยและจำต้องออกไปจากบริเวณที่พักอาศัยของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายตามระยะเวลาที่ศาลมีคำสั่ง ประเทศไทยจึงควรนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยให้วางหลักการพิจารณาสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยและการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัยเช่นเดียวกัน

## เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2559). *รายงานความรุนแรงในครอบครัวเปรียบเทียบรายไตรมาส ปีงบประมาณ 2565-2565*.  
<https://opendata.nesdc.go.th/dataset/dwf0413>  
 จิตฤดี วีระเวสส์. (2550). ความรุนแรงภายในครอบครัว (Domestic Violence). *วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์*, 1(9), 87-98.

- ทัศนีย์ แสงวสุข. (2552). *การสร้างความปลอดภัยในครอบครัวโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณีความรุนแรงในครอบครัว*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธศุชาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2562). พุทธจริยศาสตร์: ทางเลือกของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(ฉบับพิเศษ), 624-634.
- Barrow, Mandy. (2014). *Project Britain Project Britain British Life and Culture*. <https://projectbritain.com//>
- Collins, Donald, Jorda Cathleen, & Coleman Heather. (2010). *An Introduction to Family Social Work*. Brooks/Cole. Cengage Learning.
- The Fund for Modern Courts. (2024). *Judicial Selection the Fund for Modern Courts*. <https://moderncourts.org/>
- The Office of Court Administration. (1996-2024). *The New York State Unified Court System Family Courts (NYCOURT)*. <https://ww2.nycourts.gov/courts/7jd/courts/family/index.shtml>
- Wells, William D, & Gubar, George. (1996). Life Cycle Concept in Marketing Research. *Journal of Marketing Research*, 3(4), 355-363.